TULOSTETTAVA VERSIO

Musiikin kartta

Avoin suomenkielinen opas musiikin harmoniasta, korvakuulolta soittamisesta ja kitaran hahmottamisesta.

Koottu verkko-oppaasta 8.11.2026.
Ääniesimerkit, otelautaharjoittelija ja harjoitustaustat: rinnepelto.com

Sisällys

Osa I · Miten musiikki toimii 3

1 Musiikki on kieli 3
2 Sävelet ja intervallit 3
3 Asteikot 4
4 Harmoninen kenttä 5
5 Roomalaiset numerot 6
6 Sointujen tehtävät 7

Osa II · Näe kappaleiden rakenne 9

7 Yleisimmät sointukierrot 9
8 Kvinttiympyrä 10
9 Sävellajin tunnistaminen 11
10 Transponointi 12

Osa III · Kitara työkaluna 14

11 Otelauta 14
12 CAGED 14
13 Barré-soinnut ja numerokartta 15
14 Septimisoinnut 19
15 Pentatoniikka 24
16 Moodit käytännössä 26

Osa IV · Korvakuulo 29

17 Intervallien tunnistaminen 29
18 Bassolinjan kuuleminen 30
19 Sointujen tunnistaminen 30
20 Kappaleen purkaminen ilman nuotteja 31

Osa V · Soveltaminen 33

21 Improvisointi 33
22 Sovittaminen 33
23 Oman kappaleen tekeminen ja oma ilmaisu 34

Liite · Mistä H-sävelen nimi tuli? 35

Ääniesimerkkien kohdalla on osoite, josta esimerkin voi kuunnella verkossa. Harjoitusten vastaukset ovat heti tehtävän alla. Verkkoversiossa ne ovat piilossa, kunnes avaat ne.

OSA I · HARMONIAN PERUSTEET

Miten musiikki toimii

Miksi jokin sävel tuntuu päättävän melodian? Miksi yhden sormen siirtäminen kitaralla voi muuttaa koko soinnun? Kuuden luvun aikana kokeilet näitä ilmiöitä korvalla ja löydät niille nimet.

LUKU 1

Musiikki on kieli

Olet ehkä huomannut hyräillessäsi, että jotkin melodian kohdat tuntuvat pyytävän jatkoa. Toisissa kohdissa voit lopettaa, ja sävellys tuntuu hetkeksi valmiilta. Tätä eroa voi tutkia, vaikka et vielä tunnistaisi yhtään sointua nimeltä.

Kun kuuntelet kappaletta, voit siirtää huomiosi kolmeen asiaan. **Rytmi** kertoo, milloin äänet tulevat ja kuinka kauan ne kestävät. **Melodia** on sävelten kulku, jonka voit hyräillä. **Harmonia** syntyy sävelten yhteissoinnista ja siitä, miten soinnut seuraavat toisiaan. Basso vaikuttaa siihen, miten kuulet yhteissoinnin.

Musiikkia voi verrata puheeseen. Lyhyttä, yhtenäiseltä tuntuvaa musiikillista jaksoa kutsutaan **fraasiksi**. Sen loppu voi tuntua avoimelta kuin kysymys tai levolliselta kuin lauseen piste. Tauko auttaa huomaamaan fraasin rajan. Sävel ja sointu vaikuttavat siihen, miltä tauko tuntuu.

Kuule kotisävel

Sävellajin keskussäveltä kutsutaan **toonikaksi**. Voit ajatella sitä kotisävelenä, johon melodia voi palata. C-duurissa kotisävel on C. Kun säestys pitää C-duurisoinnun taustalla, päättyminen C:hen voi tuntua vahvemmalta paluulta kuin pysähtyminen G:hen, vaikka G kuuluu samaan sointuun.

Kuuntele kaksi fraasin loppua
Ensin C–D–E–G, sitten sama kulku jatkuu ylempään C:hen. Molemmilla on sama C-duurisointu taustalla.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-1#fraasi-kuvaus

Harjoitus · Täydennä fraasi

Pysäytä ääniesimerkki ensimmäisen fraasin jälkeen. Hyräile sävel, johon haluaisit palata, ja vertaa sitä toisen fraasin viimeiseen säveleen. Kitaralla löydät C–D–E–G:n A-kielen nauhoilta 3, 5, 7 ja 10. Hyräile G:n jälkeen C ja tarkista se A-kielen 3. nauhalta.

LUKU 2

Sävelet ja intervallit

Yksi nauhaväli kitaralla on **puolisävelaskel**. Kun siirrät sormea kaksi nauhaa samalla kielellä, kuljet kokosävelaskeleen. A-kielen 3. nauhalla soi C. Neljännellä soi C♯ eli D♭ ja viidennellä D. C♯ ja D♭ ovat tällä otelaudalla sama sävelkorkeus kahdella nimellä. Asteikko kertoo, kumpi nimi sopii yhteyteen.

Sävelnimet tässä oppaassa. Käytämme samoja nimiä kuin otelautaharjoittelijassa. B on luonnollinen sävel ja B♭ sen alennus. Suomalaisissa nuoteissa voit kohdata merkintätavan, jossa näiden sävelten nimet ovat H ja B.

Intervalli on kahden sävelen välinen etäisyys. Kuuntele sävelet ensin peräkkäin ja sitten yhdessä. Intervallin numero saadaan laskemalla sävelnimet lähtösävel mukaan lukien. C:stä E:hen on terssi, koska C–D–E sisältää kolme sävelnimeä. C–E♭ on myös terssi, mutta siinä on yksi puolisävelaskel vähemmän.

Intervalliesimerkkejä C:stä ylöspäin

Intervalli	Puolisävelaskelia	Sävelet
Suuri sekunti	2	C–D
Pieni terssi	3	C–E♭
Suuri terssi	4	C–E
Puhdas kvartti	5	C–F
Puhdas kvintti	7	C–G
Puhdas oktaavi	12	C–C

Oktaavin päässä sävelen nimi toistuu. Kitaralla löydät saman kielen oktaavin 12 nauhaa ylempää. C:n yläpuolinen C soi siis A-kielen 15. nauhalla, kun lähtö-C on 3. nauhalla.

Terssi muuttaa soinnun

Kolmisoinnun sävelet voi järjestää perussäveleksi, terssiksi ja kvintiksi. C-duurisoinnussa ne ovat C, E ja G. C-mollisoinnussa C ja G pysyvät, mutta terssi laskee E♭:hen. Juuri tämä puolisävelaskel erottaa nämä kaksi sointua. Kitaralla sama sävel voi soida useammalla kielellä tai eri oktaaveissa, joten otteessa voi soida useampi kuin kolme kieltä.

Kuuntele duuri ja molli samalla perussävelellä
Ensin C–E–G, sitten C–E♭–G. Kumpikin soitetaan ensin sävel kerrallaan ja sitten yhtä aikaa.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-1#terssi-kuvaus

Harjoitus · Siirrä yhtä sormea

Soita A-kielen 3. nauha (C), D-kielen 2. nauha (E) ja vapaa G-kieli. Toista, mutta vaihda D-kielellä 1. nauhalle (E♭). Kuuntele ero ensin sävel kerrallaan ja sitten antamalla kolmen kielen soida yhdessä.

LUKU 3

Asteikot

Asteikko järjestää sävelet peräkkäin kotisävelestä sen oktaaviin. Jokaisella sävelellä on **aste**, joka kertoo sen paikan. C-duurissa C on 1. aste, E on 3. ja G on 5. Duurin ja luonnollisen mollin erotat siitä, missä kohdissa sävelten väli on kokoaskel ja missä puoliaskel.

Duuriasteikon askelkuvio on **koko, koko, puoli, koko, koko, koko, puoli**. C-duurissa lyhyet välit ovat E–F ja B–C. Aloita sama kuvio G:stä, niin saat G-duurin. Sen 7. aste on F♯, sillä F♯:stä on G:hen puolisävelaskel.

Kolme asteikkoa rinnakkain

Asteikko	Sävelet kotisävelestä oktaaviin
C-duuri	C – D – E – F – G – A – B – C
Luonnollinen c-molli	C – D – E♭ – F – G – A♭ – B♭ – C
Luonnollinen a-molli	A – B – C – D – E – F – G – A

Luonnollisen mollin askelkuvio on **koko, puoli, koko, koko, puoli, koko, koko**. Sen 3., 6. ja 7. aste ovat puoliaskelta alempana kuin saman toonikan duurissa. C-duurilla ja c-mollilla on sama kotisävel ja eri säveljoukko. C-duurilla ja luonnollisella a-mollilla puolestaan on sama säveljoukko ja eri kotisävel. C-duuria ja a-mollia kutsutaan **rinnakkaissävellajeiksi**. Kuuntelussa kotisävelen paljastavat yhdessä melodian painotukset, basso ja sointujen liike.

Pentatoninen asteikko sisältää viisi eri säveltä. C-duuripentatonisen sävelet ovat C, D, E, G ja A. Kun lisäät F:n ja B:n, saat C-duuriasteikon. Samat lisäsävelet näkyvät kultaisina otelautaharjoittelijassa (https://rinnepelto.com/otelautaharjoittelija), kun valitset C:n ja joonisen moodin. Kokeile pentatoniikkaa ja moodeja III osassa.

Kuuntele C-duuri ja luonnollinen c-molli
Molemmat nousevat C:stä seuraavaan C:hen. Kiinnitä huomiota erityisesti kolmanteen säveleen.
Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-1#asteikko-kuvaus

Harjoitus · Etsi puoliaskelten paikat

Soita C-duuri A-kielen nauhoilta 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14 ja 15. Soita sen jälkeen c-molli nauhoilta 3, 5, 6, 8, 10, 11, 13 ja 15. Millä asteilla puoliaskeleet ovat kummassakin?

Katso vastaus

C-duurissa puoliaskeleet ovat 3. ja 4. asteen sekä 7. asteen ja oktaavin välissä (E–F ja B–C). Luonnollisessa c-mollissa puoliaskeleet ovat 2. ja 3. asteen sekä 5. ja 6. asteen välissä (D–E♭ ja G–A♭).

LUKU 4

Harmoninen kenttä

Asteikosta saa sointuja käyttämällä joka toista säveltä. Aloita C:stä, jätä D väliin ja ota E. Jätä F väliin ja ota G. Saat C-duurisoinnun. Aloita seuraavaksi D:stä ja tee sama. Sävelet D, F ja A muodostavat d-mollisoinnun (Dm). Kummassakin poimit asteikosta sävelet samoin, mutta terssin koko muuttuu.

Kun teet kolmisoinnun asteikon jokaiselta asteelta, saat asteikon **harmonisen kentän**. Sen sointuja kutsutaan diatonisiksi, koska ne rakentuvat tässä valitun asteikon omista sävelistä. Seitsemännen asteen Bdim on vähennetty sointu. B:n ja F:n väliin jää kuusi puolisävelaskelta, joten kvintti on puoliaskelta pienempi kuin C-duurisoinnussa.

C-duurin kolmisoinnut

Aste	Sointu	Sävelet	Laatu
1	C	C – E – G	duuri
2	Dm	D – F – A	molli
3	Em	E – G – B	molli
4	F	F – A – C	duuri
5	G	G – B – D	duuri
6	Am	A – C – E	molli
7	Bdim	B – D – F	vähennetty

Duurissa sointujen laadut tulevat aina samassa järjestyksessä, koska askelkuvio pysyy samana. Luonnollisessa a-mollissa saat samat kolmisoinnut eri järjestykseen. Siellä 1. aste on Am ja 5. aste Em. Käytännössä a-mollissa esiintyy usein myös E-duuri tai E7. Niiden G♯:n tehtävään palataan luvussa 6.

> **Harjoitus · Rakenna kolme sointua G-duurista**
>
> Kirjoita G-duurin sävelet G–A–B–C–D–E–F♯. Ota 1., 2. ja 5. asteelta alkaviin sointuihin aina joka toinen sävel. Kun pääset listan loppuun, jatka alusta.
>
> **Katso vastaus**
>
> 1. aste on G (G–B–D), 2. aste Am (A–C–E) ja 5. aste D (D–F♯–A). Huomaa F♯ D-duurisoinnun terssinä.

Asteikosta voi poimia vielä neljännenkin sävelen. C:stä alkaen saat C–E–G–B eli Cmaj7-soinnun. Neljän sävelen sointuja kutsutaan **septimisoinnuiksi**. Ne ovat jazzin perusväri, ja niitä kuulee myös popissa ja bluesissa. Opettele septimisoinnut teoriasta otteisiin III osan luvussa 14.

LUKU 5

Roomalaiset numerot

Sointumerkki **G** kertoo, että soitat G-duurisoinnun. Roomalainen numero kertoo, missä suhteessa sointu on sävellajiin. C-duurissa G on **V**, koska G on C-duuriasteikon 5. sävel. G-duurissa sama sointu on **I**. Numeroa varten sinun täytyy tietää sävellaji, jota vasten sointu luetaan.

Roomalaiset numerot kirjoitetaan duurikolmisoinnuille isoilla kirjaimilla ja mollikolmisoinnuille pienillä. Vähennetyn soinnun perässä on pieni ympyrä. C-duurin kenttä kirjoitetaan **I – ii – iii – IV – V – vi – vii°**. Merkintä **V7** tarkoittaa viidennen asteen dominanttiseptimisointua, kuten G7 C-duurissa.

Sama kierto kahdessa sävellajissa

Aste	C-duurissa	G-duurissa
I	C	G
V	G	D
vi	Am	Em
IV	F	C

Siirtäminen toiseen sävellajiin on **transponointia**. Kummassakin kierrossa perussävelet kulkevat asteilla 1, 5, 6 ja 4, ja vain kolmas sointu on molli. Siksi voit tunnistaa saman kierroksen, vaikka yksittäisten sointujen nimet vaihtuvat.

Basso voi soittaa myös muuta säveltä kuin soinnun perussäveltä. Merkinnässä **G/B** sointu on G-duuri ja bassossa soi B. C-duurissa kyseessä on edelleen viidennen asteen sointu. Numero seuraa soinnun perussäveltä.

> **Harjoitus · Siirrä kierto D-duuriin**
>
> D-duurin sävelet ovat D–E–F♯–G–A–B–C♯. Etsi asteet 1, 5, 6 ja 4. Soita niille I–V–vi–IV, neljä tasaista iskua sointua kohti.
>
> **Katso vastaus**
>
> D – A – Bm – G. Vertaa kiertoa C-duurin esimerkkiin. Etsi korvalla kohta, jossa duuri vaihtuu molliin.

LUKU 6

Sointujen tehtävät

Roomalainen numero kertoo soinnun paikan. **Harmoninen tehtävä** kuvaa, mitä sointu tekee siinä kohdassa fraasia. Kokeile kiertoa **C – F – G7 – C**. Ensimmäinen C asettaa kodin, F vie siitä pois, G7 luo odotuksen ja viimeinen C tarjoaa paluun.

Kolme tehtävää tässä kierrossa

Tehtävä	Sointu	Mitä voit kuulla
Toonika	C (I)	Fraasin kotisointu.
Subdominantti	F (IV)	Vie pois toonikalta ja valmistaa tässä dominanttia.
Dominantti	G7 (V7)	Synnyttää odotuksen, joka purkautuu toonikaan.

G7 sisältää G-duurikolmisoinnun sävelet G, B ja D sekä septimin F. Kuuntele erityisesti **B:tä** ja **F:ää**. B on C-duurin johtosävel, joka voi nousta puoliaskelen C:hen. F voi laskea puoliaskelen E:hen. Kun soitat B–C:n ja F–E:n erikseen, kuulet kaksi pientä liikettä ison sointuvaihdon sisällä.

A-mollissa sama ajatus kuuluu kierrossa **Am – Dm – E7 – Am**. Luonnollisen a-mollin G korotetaan E7-soinnussa G♯:ksi. Se voi nousta puoliaskelen A:han. Samalla E7:n D voi laskea C:hen. Näin dominantin vetovoima syntyy myös mollissa.

Fraasia päättävää kulkua kutsutaan **kadenssiksi**. Dominantilta toonikaan palaava G7–C on yksi tavallinen päätös. Voit kokeilla myös Dm–G7–C. Dm valmistelee dominanttia samoin kuin F edellisessä kierrossa. Jazzissa sama kulku soitetaan yleensä septimisoinnuin: **Dm7 – G7 – Cmaj7** eli ii–V–I. Soita se kitaralla III osassa.

Sointujen tehtävät riippuvat siitä, mitä ympärillä tapahtuu. Esimerkiksi G7 voi mennä myös Am:ään. Kokeile sitä viimeisen C:n tilalla. B voi edelleen nousta C:hen, joka kuuluu myös Am-sointuun, mutta fraasin loppu saa toisen värin. Toistuvissa kierroissa taas melodian loppu tai basson painotus voi kertoa kodista yhtä paljon kuin yksittäinen sointuvaihdos.

Kuuntele paluu duurissa ja mollissa
Ensin C–F–G7–C. Lyhyen tauon jälkeen Am–Dm–E7–Am. Molemmissa viimeistä edellinen sointu ohjaa kotiin.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-1#soinnut-kuvaus

Harjoitus · Laula paluu ennen kuin soitat sen

1. Soita C–F–G7–C. Anna kunkin soinnun soida neljä iskua.
2. Toista ja pysähdy G7:ään. Hyräile C ennen kuin soitat kotisoinnun.
3. Kokeile samaa kierrolla Am–Dm–E7–Am ja hyräile lopuksi A.

Kun löydät paluusävelen korvalla, kokeile soittaa sama tehtävä G-duurissa. Etsi ensin asteet I, IV ja V G-duuriasteikosta.

Katso G-duurin soinnut

G – C – D7 – G. D7:n F♯ voi nousta puoliaskelen G:hen.

Lisälukemista

Ääniesimerkit on tehty tätä opasta varten synteettisillä, kitaramaisilla soittoäänillä.

- Open Online Music Campus · Nuottien nimet ja oktaavialat (https://www.oomc.fi/arkisto/musiikin-verkko-opinnot/melodia/nuottien-nimet-oktaavialat-ja-nuottiavaimet/)
- Open Music Theory · Sävelet, intervallit ja asteikot (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/part/fundamentals/)
- Open Music Theory · Roomalaiset numerot (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/chapter/roman-numerals/)
- Open Music Theory · Harmonia ja fraasin loput (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/chapter/intro-to-harmony/)

Näe kappaleiden rakenne

Opettele neljä avointa kitaraotetta ja soita niillä lyhyt kappale. Kun kuulet, missä säkeistö vaihtuu kertosäkeeseen ja mihin säveleen kappale palaa, osaat myös siirtää sen laulajalle sopivaan sävellajiin.

LUKU 7

Yleisimmät sointukierrot

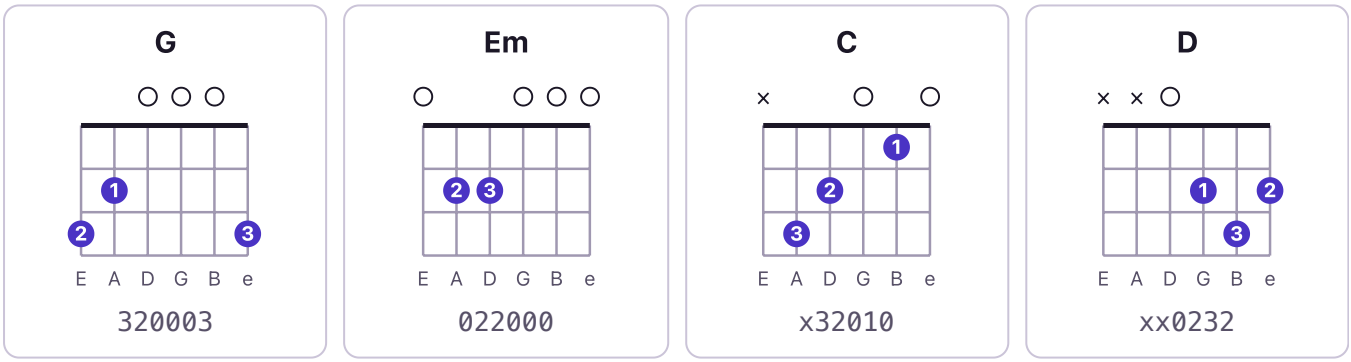
Kun soitat kappaletta kitaralla, sinun pitää tietää sekä seuraava ote että se, milloin siihen vaihdetaan. **Sointukierto** on toistuva sointujen järjestys. **Kappaleen rakenne** kertoo, missä järjestyksessä esimerkiksi säkeistö ja kertosäe tulevat. Harjoitellaan kumpaakin samalla pienellä kappaleella.

Tässä harjoituksessa yksi tahti on neljä iskua. Laske ääneen **1, 2, 3, 4**. Soita taulukon sointu ykkösellä ja anna sen soida neloseen asti. Seuraavalla ykkösellä vaihda seuraavaan sointuun. Kun vaihdot osuvat kohdalleen, voit soittaa alasvedon jokaisella iskulla.

Neljä otetta kitaralle

Kaavioissa paksuin E-kieli on vasemmalla ja ohuin e-kieli oikealla. Paksu vaakaviiva on satula, ja sen alta alkaa ensimmäinen nauha. ○ tarkoittaa vapaata kieltä ja × kieltä, jonka jätät soittamatta. Pisteen numero kertoo sormen. Etusormi on 1, keskisormi 2 ja nimetön 3.

Avoimet otteet G, Em, C ja D

Otteiden alla on sama tieto numeroina paksuimmasta kielestä ohuimpaan. Niissä numero kertoo nauhan ja `0` vapaan kielen. G ja Em alkavat paksulta E-kieleltä. C:ssä aloita A-kieleltä ja D:ssä D-kieleltä. Kokeile soittaa kunkin otteen kielet ensin yksi kerrallaan, jotta kuulet, soivatko ne puhtaasti.

Soita Valot ikkunassa

Merkitään säkeistöä kirjaimella A ja kertosäettä kirjaimella B. Lauletussa kappaleessa säkeistön sanat usein vaihtuvat ja kertosäkeen sanat tai tunnistettava melodia palaavat. Tässä soittoesimerkissä kuulet A:ssa kielet yksitellen ja B:ssä täyteläisemmät soinnut sekä toistuvan melodian.

Valot ikkunassa · kappaleen kartta

A · Säkeistö 1	B · Kertosäe	A · Säkeistö 2	B · Kertosäe	Loppu
Tahdit 1–4	Tahdit 5–8	Tahdit 9–12	Tahdit 13–16	Tahdit 17–18

Yksi sointu per tahti

Osa	1.	2.	3.	4.
A · Säkeistö	**G**	**Em**	**C**	**D**
B · Kertosäe	**G**	**D**	**Em**	**C**

Soita kartan mukaan A–B–A–B. Päätä kappale kahteen tahtiin **D – G**. Jos kappaleessa on lisäksi intro tai väliosa, lisää karttaan niille oma rivi tai laatikko. Sama sointukierto voi jatkua osasta toiseen. Etsi silloin vaihdos esimerkiksi melodiasta tai siitä, miten säestys tihenee.

Soita mukana · Valot ikkunassa
Kuulet ensin neljä lähtöiskua (88 iskua minuutissa). Soita ensimmäinen G seuraavalla ykkösellä ja seuraa karttaa. Riittää, että soitat sointuja: melodia soi äänitteessä erikseen.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-2#kappale-kuvaus

Kokeile, miltä säkeistön viimeinen sointu D kuulostaa, jos pysähdyt siihen. Soita sen perään G ja kuuntele uudestaan. D:stä tekee mieli jatkaa, mutta G:hen voi jäädä. Siksi sama D–G-vaihto sopii sekä seuraavan osan alkuun että koko kappaleen loppuun.

G-duurissa A käyttää asteita **I–vi–IV–V** ja B asteita **I–V–vi–IV**. Samat neljä sointua saavat erilaisen kulun, kun vaihdat niiden järjestystä. Yksi toinen helposti kokeiltava kierto on **I–IV–V–I** eli G–C–D–G. Siinä paluu G:hen kuuluu heti. Kertaa roomalaiset numerot I osasta.

Harjoitus · Soita ensin basso

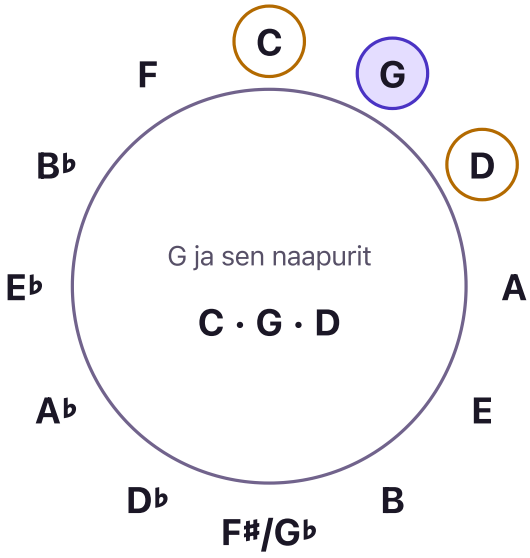
Soita säkeistön ensimmäisellä iskulla pelkkä perussävel. G on paksun E-kielen 3. nauhalla, E on samalla kielellä vapaana, C on A-kielen 3. nauhalla ja D on vapaa D-kieli. Kun saat vaihdot ykköselle, lisää kokonaiset otteet.

LUKU 8

Kvinttiympyrä

Kvinttiympyrä asettaa sävellajit järjestykseen siten, että myötäpäivään seuraava sävel on puhtaan kvintin ylempänä. Kitaralla kvintti on samalla kielellä seitsemän nauhan matka. Kokeile paksun E-kielen 3. nauhan G:stä 10. nauhan D:hen. Sama D soi myös A-kielen 5. nauhalla, joten saat sen lähempääkin.

Duurisävellajit kvinttiympyrässä

Kun katsot G:tä ympyrässä, edellinen sävel C on G-duurin IV asteen soinnun perussävel. Seuraava D on V asteen soinnun perussävel. G itse on I. Kolme vierekkäistä nimeä antavat siis kolme duurisointua, joilla pääset pitkälle kitarasäestyksessä.

Kuusi sointua G-duurin ympärillä

C:n kohdalla	G:n kohdalla	D:n kohdalla
C (IV)	G (I)	D (V)
Am (ii)	Em (vi)	Bm (iii)

Taulukon toisella rivillä ovat yläpuolisten duurien rinnakkaismollit. Esimerkiksi G-duuri ja luonnollinen e-molli käyttävät samoja säveliä. Harjoituskappaleen säkeistö siirtyy G:stä juuri Em:ään. Kvinttiympyrä auttaa myös nuottien lukemisessa: C-duurin etumerkinnässä ei ole ylennyksiä tai alennuksia, G-duurissa on F♯ ja D-duurissa lisäksi C♯.

> **Harjoitus · Siirrä keskelle D**
>
> Etsi D:n edellinen ja seuraava naapuri. Soita niillä sama I–IV–V–I kuin luvun 7 G-duuriesimerkissä.
>
> **Katso vastaus**
>
> D–G–A–D. A-otteen nauhat ovat paksusta ohuimpaan `x02220`. Aloita A-kieleltä.

LUKU 9

Sävellajin tunnistaminen

Sävellajin etsiminen alkaa kotisävelestä. Kun kuuntelet kappaleen loppua tai fraasin taukoa, hyräile sävel, johon musiikki voisi jäädä lepäämään. Etsi sama sävel kitaralta. Sen jälkeen voit kokeilla, kumpi säestää sitä luontevammin, duuri- vai mollisointu.

1. **Kuuntele paluukohta.** Etsi paikka, jossa melodia tai sointukulku tuntuu päättyvän. Ensimmäinen ja viimeinen sointu antavat vihjeitä.
2. **Hyräile ja etsi sävel.** Kokeile esimerkissämme G:tä paksun E-kielen 3. nauhalta ja E:tä samalta kieleltä vapaana. Voit laulaa samannimisen sävelen sinulle sopivasta oktaavista.
3. **Tarkista sointukulku.** Harjoituskappale päättyy D–G. Soita D-otteen ohuinta kieltä (2. nauha, F♯) ja sitten G-otteen ohuinta kieltä (3. nauha, G). Kuulet puoliaskelen nousun kotisäveleen. Soita sitten molemmat soinnut kokonaan.

Samat soinnut voivat antaa erilaisen vaikutelman. Esimerkiksi G-duurissa ja luonnollisessa e-mollissa ovat samat seitsemän säveltä. Siksi G, Em, C ja D sopivat kumpaankin. Kuuntele, mihin säveleen basso ja melodia palaavat ja mikä sointu saa musiikin tuntumaan päättyneeltä.

Kuuntele kaksi eri paluuta
Kummassakin katkelmassa soivat samat neljä sointua. Hyräile kummankin viimeinen pitkä melodiasävel ja vertaa sitä kitaran G:hen ja E:hen.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-2#kotisavel-kuvaus

Harjoitus · Vaihda kotisäveltä

Soita molemmat katkelmat ja anna viimeisen soinnun soida hetki pidempään. Kumpi kuulostaa G-duurilta ja kumpi e-mollilta?

Katso soinnut ja vastaus

Ensimmäinen on **G–Em–C–D–G**, ja viimeinen pitkä sävel on G. Toinen on **Em–C–G–D–Em**, ja viimeinen pitkä sävel on E. Ensimmäinen palaa G-duuriin, toinen e-molliin.

Jos haluat kuulla paluun e-molliin selvemmin, kokeile **B7–Em**. B7:ssä on D♯, joka voi nousta puoliaskelen E:hen. B7-otteen merkintä on `x21202`. Soita A-kieleltä alkaen.

LUKU 10

Transponointi

Transponointi siirtää kappaleen kaikki sävelet ja soinnut yhtä monta puolisävelaskelta ylös tai alas. Rytmi ja sointujen suhteet säilyvät. Kun G-duurista siirrytään A-duuriin, matka on kaksi nauhaa ylöspäin. Kertosäe pysyy kiertona I–V–vi–IV.

Valot ikkunassa G-duurissa ja A-duurissa

Osa	G-duuri	A-duuri
Säkeistö	**G – Em – C – D**	**A – F♯m – D – E**
Kertosäe	**G – D – Em – C**	**A – E – F♯m – D**
Loppu	**D – G**	**E – A**

Soita samat otteet kapolla

1. Soita ensin kertosäe ilman kapoa otteilla **G–D–Em–C**.

2. Kiinnitä kapo kaikkien kielten yli toiselle nauhalle, juuri nauharaudan taakse satulan puolelle. Laske otteiden nauhat nyt kaposta alkaen.
3. Soita samat otteet uudelleen. G-ote soi nyt A:na, D-ote E:nä, Em-ote F♯m:nä ja C-ote D:nä.

Kerro muille soiva sävellaji. Kun soitat G-otteita kapo toisella nauhalla, sano basson tai pianon soittajalle, että kappale on A-duurissa. Jos soitat itse ilman kapoa, käytä A-duurin sarakkeen sointuja. F♯m:n kolmisoinnun saat myös kolmelta ohuimmalta kieleltä otteella xxx222.

Kuuntele kertosäe kahdessa sävellajissa
Ensin G-duuri ilman kapoa, sitten A-duuri samoilla otteilla kaksi nauhaa ylempänä. Sointujen vaihtopaikat pysyvät samoina.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-2#kapo-kuvaus

Harjoitus · Sovita sävellaji laulajalle

Hyräile kertosäkeen melodian mukana ensin ilman kapoa ja sitten kapo toisella nauhalla. Kummassa korkeimmat sävelet tuntuvat helpommilta? Kokeile myös kapoa ensimmäisellä nauhalla. Otteet pysyvät samoina, joten voit keskittyä siihen, miltä laulukorkeus tuntuu.

Katso, mikä sävellaji soi ensimmäisellä nauhalla

G-ote nousee puoliaskelen A♭:ään. Sävellaji on A♭-duuri ja kertosäkeen soinnut ovat A♭–E♭–Fm–D♭.

Lisälukemista

Valot ikkunassa ja kuunteluesimerkit on tehty tätä opasta varten synteettisillä, kitaramaisilla soittoäänillä.

- Fender · Kitaran sointukaavion lukeminen (https://www.fender.com/articles/chords/how-to-read-a-chord-chart)
- Open Music Theory · Säkeistö ja kertosäe (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/chapter/verse-chorus-form/)
- Open Music Theory · Neljän soinnun kierrot (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/chapter/4-chord-schemas/)
- Open Music Theory · Kvinttiympyrä ja etumerkit (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/chapter/major-scales/)
- Fender · Kapotaston käyttö (https://www.fender.com/articles/parts-and-accessories/what-is-a-capo)

OSA III · OTELAUTA KARTTANA

Kitara työkaluna

Löydä sama sävel ja sointu eri puolilta otelautaa. Soita sitten viiden sävelen melodia ja kuuntele, mitä tapahtuu, kun yksi sävel siirtyy nauhan verran.

LUKU 11

Otelauta

Vakiovireessä vapaat kielet ovat paksuimmasta ohuimpaan **E–A–D–G–B–e**. Pieni **e** tarkoittaa ohuinta E-kieltä.

> **Mistä H-sävelen nimi tuli?** Keskiajalla b-kirjaimella merkittiin kahta säveltä. Kulmikas b tarkoitti nykyistä B:tä ja pyöreä b puoliaskelta matalampaa B♭:tä. Saksalaisessa urkutabulatuurissa kulmikkaan b:n merkintä muistutti h:ta, ja siitä vakiintui nimi H. Alempaa säveltä kutsuttiin edelleen B:ksi.
>
> Kitaransoittoa opetellessa kannattaa käyttää merkintöjä **B ja B♭**. Ne ovat käytössä englanninkielisissä viritys- ja sointuohjeissa, ja ♭ kertoo suoraan, että sävel on alennettu. Perinteisissä suomalaisissa ja saksalaisissa nuoteissa voi yhä tulla vastaan nimet H ja B.
>
> Lue tutkielma H-sävelnimen alkuperästä

Kun siirryt yhden nauhan kohti kitaran runkoa, sävel nousee puoliaskelen. Nauhalla 12 soi sama sävel kuin vapaalla kielellä, mutta oktaavia ylempänä. Kertaa intervallit I osasta.

Kitaralla saman sävelen voi löytää useammasta kohdasta. Kuuntele paksun E-kielen 5. nauhaa ja vapaata A-kieltä: molemmista soi yhtä korkea A. Kun soitat D-kielen 7. nauhalta, saat seuraavan, oktaavia ylemmän A:n. Se löytyy myös G-kielen 2. nauhalta.

> **Harjoitus · Etsi A ilman asteikkokuviota**
>
> Soita vapaa A-kieli ja sitten paksun E-kielen 5. nauha. Vaihda D-kielen 7. nauhan ja G-kielen 2. nauhan välillä. Hyräile lopuksi A:ta kummastakin oktaavista. Näihin A-säveliin voit myöhemmin päättää melodian.

LUKU 12

CAGED

CAGED saa nimensä viidestä avoimesta duurisoinnun muodosta: **C, A, G, E ja D**. Muoto kertoo, miten sormet asettuvat. Soinnun nimi määräytyy sen mukaan, mitkä sävelet oikeasti soivat. Kun siirrät A-otteen muotoa kolme nauhaa ylöspäin ja painat myös kielet, jotka avoimessa otteessa soivat vapaina, saat C-duurin.

Kokeile tätä kolmella kielellä. Soita ensin avoin C-ote ja näppäile siitä vain G-, B- ja e-kielet. Kuulet sävelet G, C ja E. Paina sitten G- ja B-kieliä 5. nauhalta ja ohuinta e-kieltä 3. nauhalta. Nyt kuulet C:n, E:n ja G:n. Molemmat ovat C-duureja, ja sävelet ovat eri järjestyksessä.

Harjoitus · Soita C kahdesta kohdasta

Soita ensin `xxx010` ja sitten `xxx553`. Merkit luetaan paksusta kielestä ohueen: `x` jätetään soittamatta ja `0` soitetaan vapaana. Etsi kummastakin otteesta C. Ensimmäisessä se on B-kielen 1. nauhalla, toisessa G-kielen 5. nauhalla.

Kokeile kaikkia viittä muotoa

C-duuri kolmella kielellä eri kohdissa

Muoto	Ote (E–A–D–G–B–e)	Sävelet
C	`x x x 0 1 0`	G–C–E
A	`x x x 5 5 3`	C–E–G
G	`x x 5 5 5 x`	G–C–E
E	`x x x 9 8 8`	E–G–C
D	`x x x 12 13 12`	G–C–E

Otteet ovat kolmen kielen paloja kokonaisista CAGED-muodoista. Jos kitarallasi on vaikea yltää 13. nauhalle, jätä D-muoto myöhemmäksi.

Tästä on hyötyä säestyksessä ja sooloissa. Jos soitat melodiaa jo viidennen nauhan kohdalla, löydät lähistöltä myös C-duurin sävelet, joihin voit päättää fraasin.

LUKU 13

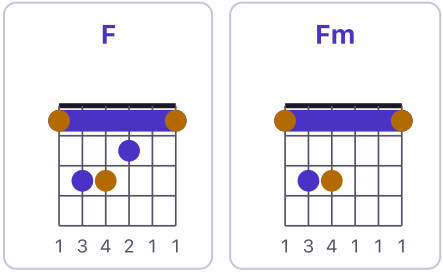
Barré-soinnut ja numerokartta

Avo-otteissa vapaat kielet soivat osana sointua. Kun painat etusormella kaikki kielet saman nauhan kohdalta, sormi toimii kuin siirrettävä satula. Tällaista otetta kutsutaan **barré-otteeksi**. Sillä soitat soinnut, joille ei ole helppoa avo-otetta, kuten F:n, B♭:n ja Bm:n. Ote on myös siirrettävä: kun siirrät sitä yhden nauhan, sointu nousee puoliaskelen.

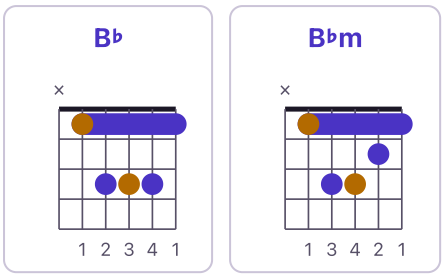
Neljä perusotetta

Alkuun riittää kaksi muotoa. **E-muodossa** sormet muodostavat avoimen E-otteen, ja etusormi painaa kaikki kielet sen takana. Perussävel on paksulla E-kielellä. **A-muodossa** sama tehdään A-otteesta, ja perussävel on A-kielellä. Kummastakin on duuri ja molli. Mollissa terssi on nauhaa alempana: E-muodossa G-kielellä ja A-muodossa B-kielellä.

E-muoto, perussävel E-kielellä

A-muoto, perussävel A-kielellä

Palkki on etusormi, joka painaa kaikki kielet, joiden kohdalla ei ole muuta sormea. Kultainen piste on soinnun perussävel ja × kieli, jota ei soiteta. Alla olevat numerot kertovat sormet: etusormi 1, keskisormi 2, nimetön 3 ja pikkusormi 4. A-muodon duurissa voit painaa D-, G- ja B-kielen myös yhdellä nimettömällä. Jätä silloin ohut e-kieli soittamatta, jos se ei soi puhtaasti.

Löydä perussävel

Barré-soinnun nimi tulee sävelestä, jonka kohdalla etusormi on perussävelen kielellä. Opettele siksi E- ja A-kielen sävelet. Luonnollisten sävelten väliin jää yksi nauha, paitsi E:n ja F:n sekä B:n ja C:n väliin, jotka ovat vierekkäin.

Sävelet E- ja A-kielellä

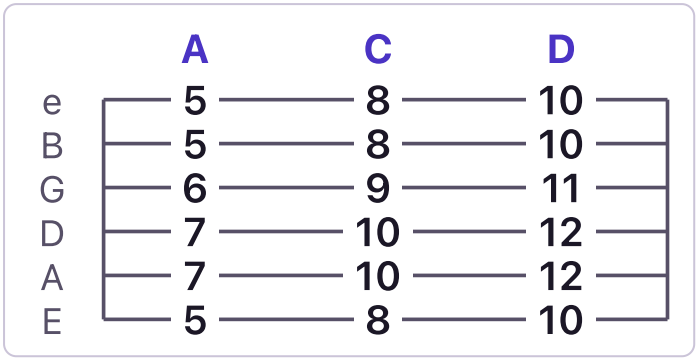
Nauha	E-kieli	A-kieli
0	E	A
1	F	B♭
2	F♯	B
3	G	C
4	A♭	C♯
5	A	D
6	B♭	E♭
7	B	E
8	C	F
9	C♯	F♯
10	D	G
11	E♭	A♭
12	E	A

Harjoitus · Etsi barré-sointu

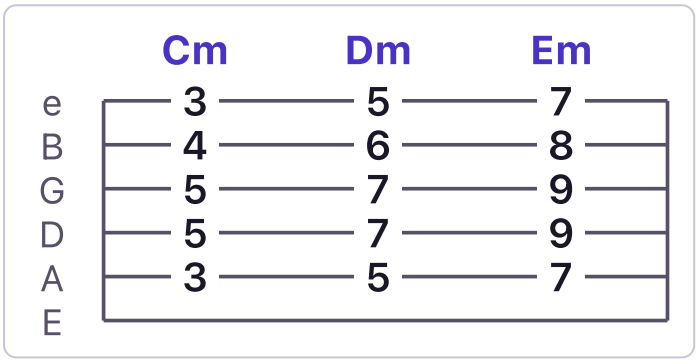
Soita E-muodon duurilla A, C ja D. Soita sitten A-muodon mollilla Cm, Dm ja Em. Katso perussävelen nauha taulukosta.

Katso otteet

E-muodon duurit

A-muodon mollit

Harjoitus · Rakenna barré vaiheittain

1. **Pelkkä etusormi.** Laske etusormi 5. nauhalle kaikkien kielten yli ja soita kielet yksitellen. Siirrä sormea hieman, kunnes jokainen kieli soi. Etusormen luinen ulkosyrjä painaa paremmin kuin pehmeä sormenpää.
2. **Aloita 5. nauhalta.** Soita E-muodolla A-duuri. Ylempänä kielet ovat lähempänä otelautaa ja helpompia painaa kuin 1. nauhan F:ssä.
3. **Rakenna ote kahdessa osassa.** Muodosta avoin E-ote sormilla 2, 3 ja 4. Siirrä se nauhan ylemmäs ja laske etusormi sen taakse.
4. **Paina vain sen verran kuin tarvitsee.** Pidä peukalo kaulan takana ja anna kyynärpään painua lähelle vartaloa. Puhdas barré syntyy enemmän asennosta ja vivusta kuin voimasta.
5. **Vaihda minuutin ajan.** Vaihda E-muodon A:n (5. nauha) ja A-muodon D:n (5. nauha) välillä ja laske vaihdot. Kokeile huomenna uudelleen ja vertaa määrää.

Puhtaisiin barré-otteisiin menee usein muutama viikko päivittäistä harjoittelua. Jos F tuntuu aluksi liian vaikealta, soita kevennetty F neljällä kielellä: `x x 3 2 1 1`.

Numerokartta

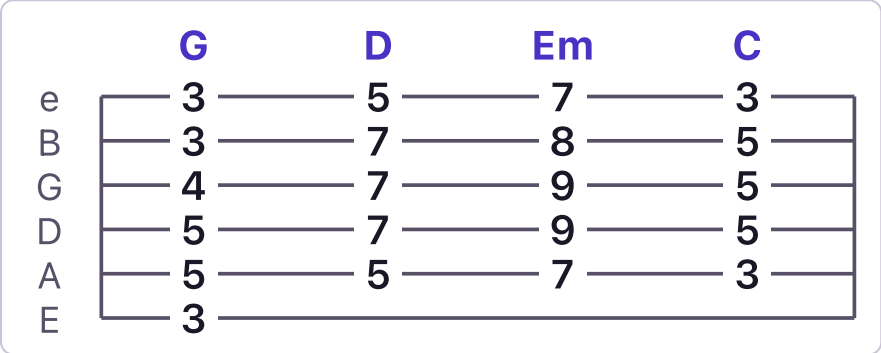
Barré-otteet tekevät roomalaisista numeroista paikkoja otelaudalla. Kun duurisävellajin I-sointu on E-kielellä nauhalla *n*, sävellajin kuusi tavallisinta sointua ovat kahdella kielellä ja kahden nauhan välein. Kertaa roomalaiset numerot I osasta.

Numerokartta G-duurissa, I-sointu 3. nauhalla

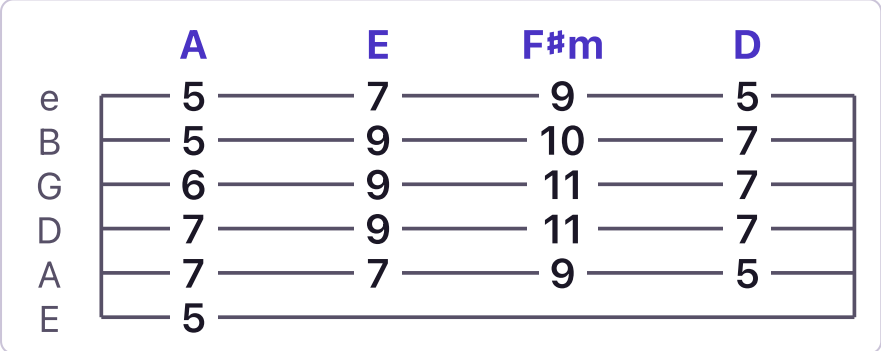
Kieli ja muoto	Nauha *n* (3)	*n* + 2 (5)	*n* + 4 (7)
E-kieli, E-muoto	**I** · G	**ii** · Am	**iii** · Bm
A-kieli, A-muoto	**IV** · C	**V** · D	**vi** · Em

Isot numerot ovat duurisointuja ja pienet mollisointuja kuten I osassa. Kun siirrät koko kuviota, sävellaji vaihtuu mutta otteiden järjestys pysyy samana. Kun I on 5. nauhalla, soitat A-duuria. Kun I on 8. nauhalla, soitat C-duuria. Näin voit soittaa tutun kierron missä sävellajissa tahansa, kunhan löydät I-soinnun perussävelen E-kieleltä.

I–V–vi–IV G-duurissa

Sama kuvio kaksi nauhaa ylempänä: A-duuri

Kuuntele sama kierto kahdessa sävellajissa
Ensin G–D–Em–C G-duurissa ja sitten A–E–F♯m–D kaksi nauhaa ylempänä. Molemmissa soinnut kulkevat asteilla I–V–vi–IV.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-3#numerokartta-kuvaus

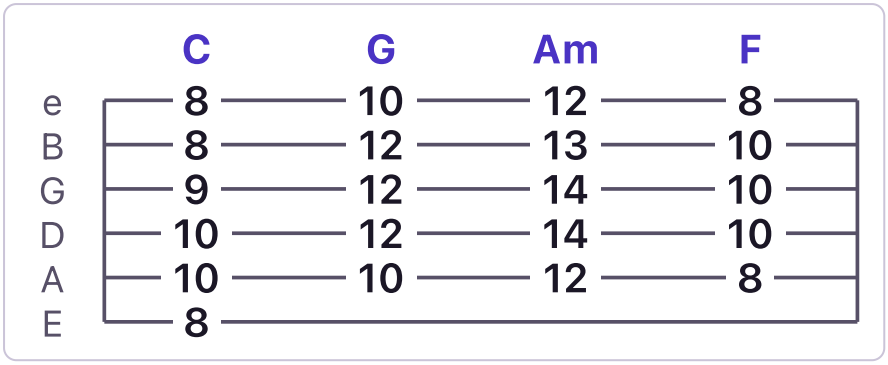
Harjoitus · Siirrä kierto C-duuriin

Soita I–V–vi–IV G-duurissa neljä iskua sointua kohti. Siirrä sitten koko kuvio niin, että I-sointu on E-kielen 8. nauhalla. Mitkä soinnut soitat?

Katso vastaus

C – G – Am – F. I on C, V on G, vi on Am ja IV on F.

I–V–vi–IV C-duurissa

Numerot bändissä. Studiomuusikot käyttävät samaa ajatusta arabialaisin numeroin. Kun joku sanoo ”1–5–6m–4 G:ssä”, hän tarkoittaa samaa kuin I–V–vi–IV G-duurissa. Kun kaikki tietävät numerot, sävellajia voi vaihtaa laulajalle sopivaksi ilman uutta sointulappua.

LUKU 14

Septimisoinnut

Kolmisointuun voi lisätä neljännen sävelen. Näin syntyvät **septimisoinnut**, jotka ovat jazzin perusväri ja tavallisia myös popissa ja bluesissa. Tässä luvussa opit neljä sointutyyppiä, C-duurin septimisoinnut ja kahdeksan siirrettävää otetta, joilla soitat ne kitaralla. Kolmisoinnut ja harmoninen kenttä on esitelty I osan luvussa 4.

Neljäs sävel

Kolmisointu syntyy, kun asteikosta poimitaan joka toinen sävel. Jatka samaa poimintaa vielä yhden sävelen verran. C:stä alkaen saat ensin C:n, E:n ja G:n ja sitten B:n. Uusi sävel on seitsemäs sävel soinnun perussävelestä laskien eli **septimi**.

Septimi on joko **suuri** tai **pieni**. Suuri septimi on puolisävelaskeleen perussävelen oktaavia alempana, kuten C–B. Pieni septimi on kokosävelaskeleen oktaavia alempana, kuten C–B♭. Kun duuriasteikon kolmisointuihin lisätään septimi, syntyy neljä sointutyyppiä.

Neljä septimisointua C:stä

Sointutyyppi	Merkintä	Kaava	Sävelet
Duuriseptimisointu	Cmaj7	1–3–5–7	C – E – G – B
Dominanttiseptimisointu	C7	1–3–5–♭7	C – E – G – B♭
Molliseptimisointu	Cm7	1–♭3–5–♭7	C – E♭ – G – B♭
Puolivähennetty sointu	Cm7♭5	1–♭3–♭5–♭7	C – E♭ – G♭ – B♭

Kaavan numerot ovat duuriasteikon asteita soinnun perussävelestä. Merkki ♭ tarkoittaa, että sävel on puoliaskelta alempana kuin duuriasteikossa. Taulukossa sointutyypistä pääsee seuraavaan alentamalla yhtä säveltä: ensin septimiä, sitten terssiä ja lopuksi kvinttiä. Monet kuulevat duuriseptimisoinnun pehmeänä, dominanttiseptimisoinnun eteenpäin vetävänä, molliseptimisoinnun lempeänä ja puolivähennetyn tummana.

C-duurin septimisoinnut

C-duurin septimisoinnut

Aste	Sointu	Sävelet	Sointutyyppi
Imaj7	Cmaj7	C – E – G – B	duuriseptimisointu
ii7	Dm7	D – F – A – C	molliseptimisointu
iii7	Em7	E – G – B – D	molliseptimisointu
IVmaj7	Fmaj7	F – A – C – E	duuriseptimisointu
V7	G7	G – B – D – F	dominanttiseptimisointu
vi7	Am7	A – C – E – G	molliseptimisointu
viiø7	Bm7♭5	B – D – F – A	puolivähennetty sointu

Jokainen septimisointu on C-duurin kolmisointu, johon on lisätty yksi sävel. C:n ja F:n duurikolmisointuihin tulee suuri septimi ja mollikolmisointuihin pieni septimi. Vähennetystä Bdim-soinnusta tulee puolivähennetty. Viides aste on poikkeus: G-duurikolmisoinnun päälle tulee F, joka on pieni septimi. Siksi G7 on C-duurin ainoa dominanttiseptimisointu, ja se vetää vahvasti takaisin C:hen. Lue dominantin tehtävästä I osasta.

Roomalaisiin numeroihin lisätään sointutyypin merkintä, kuten taulukon ensimmäisessä sarakkeessa. Vinoviivalla halkaistu ympyrä **ø** tarkoittaa puolivähennettyä sointua.

Kuuntele C-duurin septimisoinnut
Cmaj7, Dm7, Em7, Fmaj7, G7, Am7, Bm7♭5 ja lopuksi taas Cmaj7. Jokainen sointu soi kaksi iskua. Kuuntele, miten Bm7♭5 jää kaipaamaan jatkoa.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-3#septimi-kuvaus

Harjoitus · Lisää septimi G-duurin sointuihin

G-duurin sävelet ovat G–A–B–C–D–E–F♯. Rakenna 1., 2. ja 5. asteen septimisoinnut poimimalla asteikosta joka toinen sävel, yhteensä neljä. Nimeä soinnut sointutyyppien taulukon avulla.

Katso vastaus

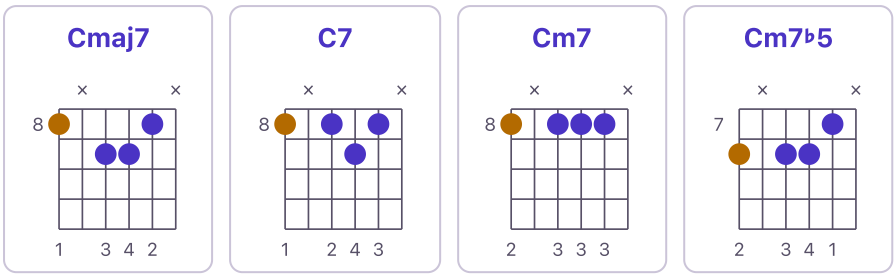
1. aste on Gmaj7 (G–B–D–F♯), 2. aste Am7 (A–C–E–G) ja 5. aste D7 (D–F♯–A–C). Sointutyypit tulevat samassa järjestyksessä kuin C-duurissa.

Kahdeksan otetta

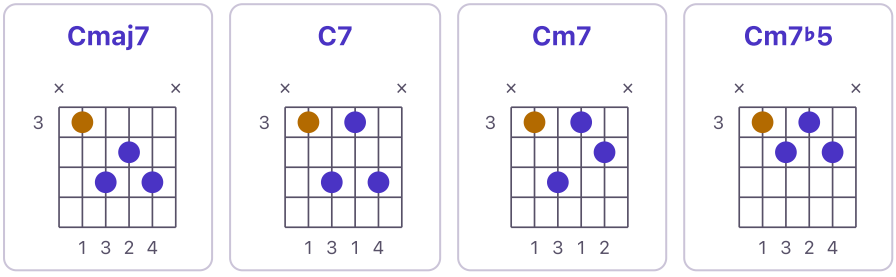
Kitaralla septimisoinnut kannattaa opetella **siirrettävinä otteina**. Ote pysyy samana, ja perussävelen paikka kertoo soinnun nimen. Kahdella otteella neljää sointutyyppiä kohti voit soittaa kaikki duurin septimisoinnut. Otteet rakentuvat samoille E- ja A-muodoille kuin luvun 13 barré-soinnut.

Otteissa soi neljä kieltä. Ensimmäisessä perussävel on paksulla E-kielellä, ja A-kieli sekä ohut e-kieli jäävät soittamatta. Toisessa perussävel on A-kielellä, ja paksu E-kieli sekä ohut e-kieli jäävät soittamatta. Vaimenna soittamattomat kielet koskettamalla niitä kevyesti viereisellä sormella.

Perussävel E-kielellä, 8. nauha

Perussävel A-kielellä, 3. nauha

Sointukaaviossa paksu E-kieli on vasemmalla ja ohut e-kieli oikealla. Vaakaviivat ovat nauhavälejä, ja vasemmalla oleva numero kertoo ylimmän nauhan. Kultainen piste on soinnun perussävel ja × kieli, jota ei soiteta. Alla olevat numerot kertovat sormet: etusormi 1, keskisormi 2, nimetön 3 ja pikkusormi 4.

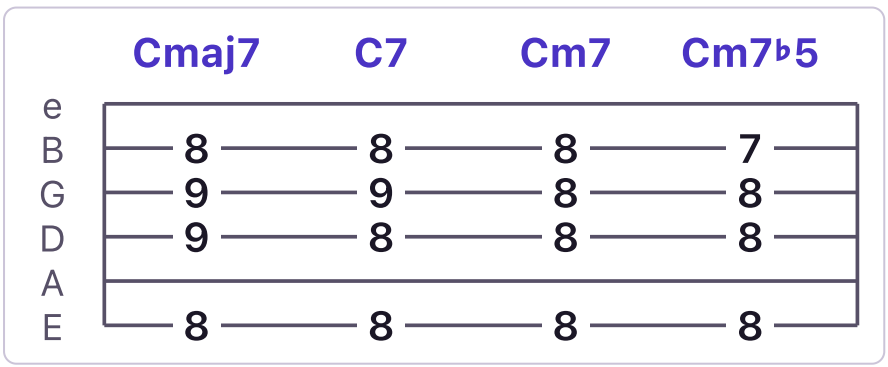
Kun siirrät otetta, koko käsi liikkuu perussävelen mukana. Esimerkiksi E-kielen otteella 3. nauhalta saat G-soinnut ja 5. nauhalta A-soinnut. Kertaa sävelten paikat luvusta 11.

Yksi sävel kerrallaan

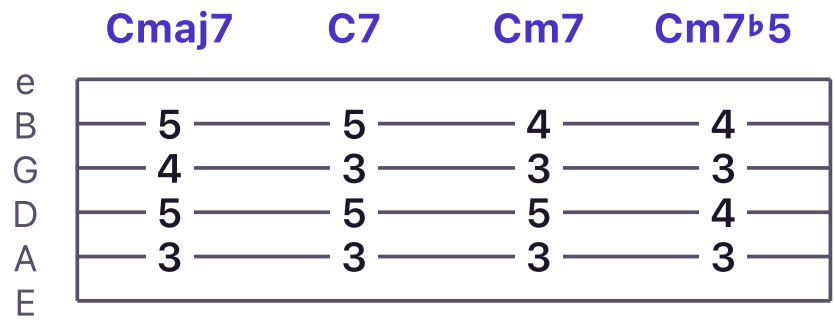
Soita Cmaj7 E-kielen otteella. Laske D-kielen sävel yhden nauhan alemmas, niin septimi B muuttuu B♭:ksi ja saat C7:n. Laske seuraavaksi G-kielen terssi E E♭:ksi, niin saat Cm7:n. Laske lopuksi B-kielen kvintti G G♭:ksi, niin saat Cm7♭5:n. Jokaisessa vaiheessa liikkuu vain yksi sormi.

Tabulatuurissa ylin viiva on ohut e-kieli ja alin paksu E-kieli. Numerot kertovat nauhat, ja päällekkäiset numerot soitetaan yhtä aikaa. Kieli ilman numeroa jätetään soittamatta.

E-kielen otteella

A-kielen otteella. Septimi on G-kielellä, terssi B-kielellä ja kvintti D-kielellä.

Kuuntele yksi sävel kerrallaan
Cmaj7, C7, Cm7 ja Cm7♭5 E-kielen otteella. Jokainen sointu soitetaan ensin sävel kerrallaan ja sitten yhtä aikaa.

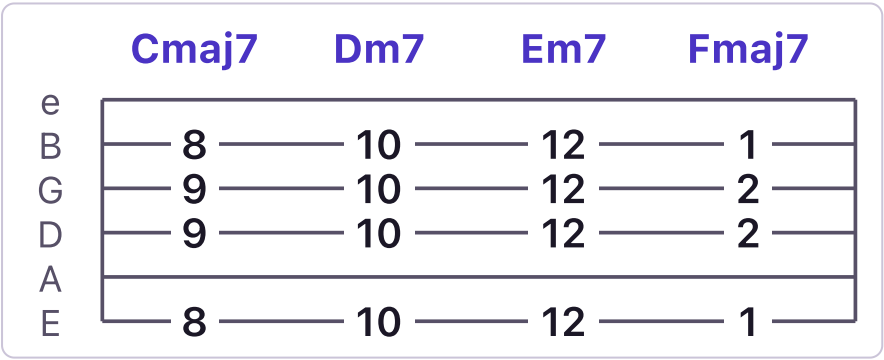
Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-3#yksi-savel-kuvaus

Harjoitus · Soita C-duurin septimisoinnut

1. Soita E-kielen otteilla nauhoilta 8, 10, 12, 1, 3, 5, 7 ja 8. Valitse jokaiselle asteelle sointutyyppi C-duurin taulukosta.
2. Soita sama A-kielen otteilla nauhoilta 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14 ja 15.
3. Sano jokaisen soinnun nimi ääneen ennen kuin soitat sen.

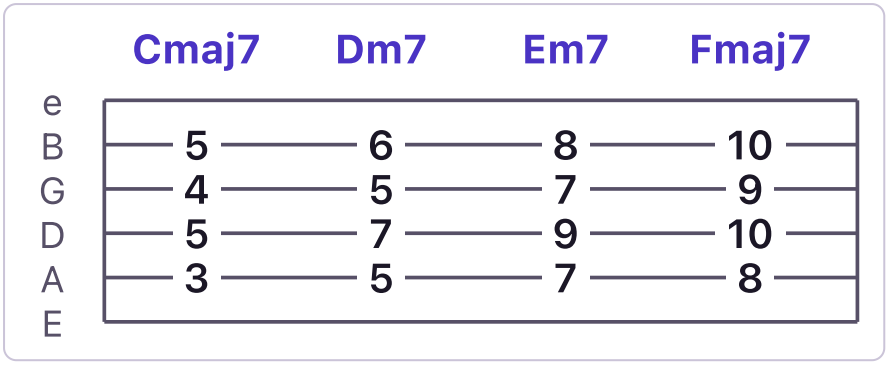
Katso otteet

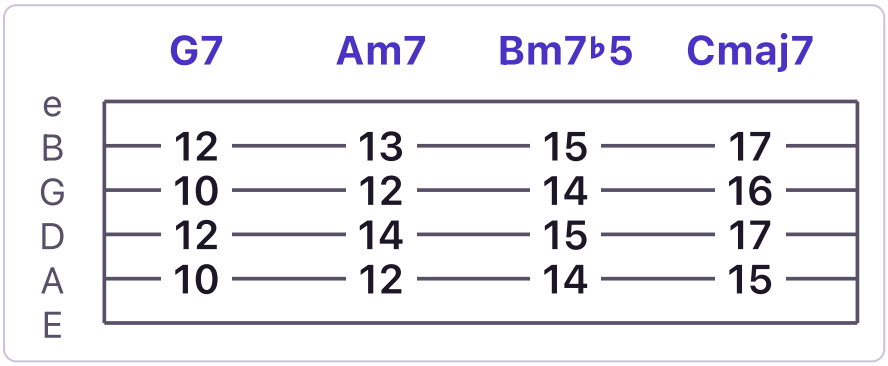
Perussävel E-kielellä

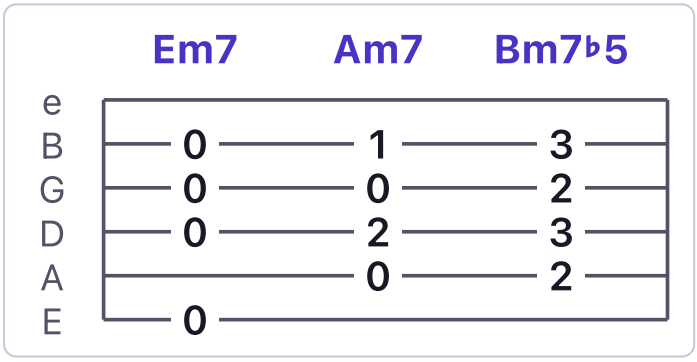

Perussävel A-kielellä

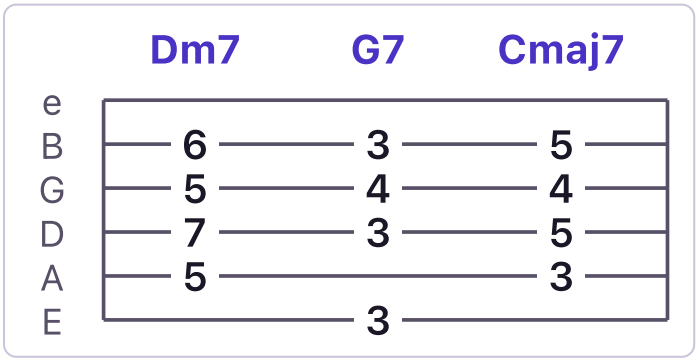
Matalammat vaihtoehdot vapailla kielillä

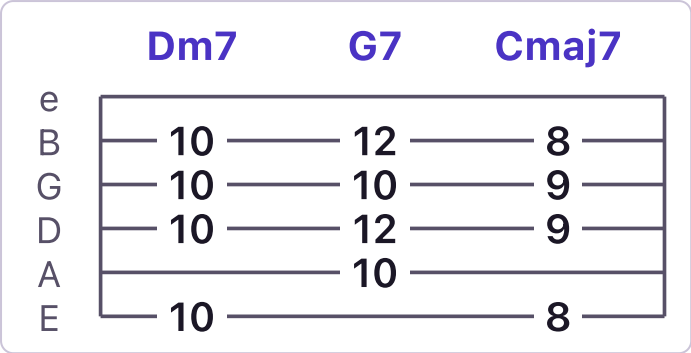
Pysy samassa kohdassa: ii–V–I

Kun vaihdat perussävelen kieltä soinnusta toiseen, käsi liikkuu vähemmän. Yleisin septimisointujen kulku on ii–V–I. C-duurissa se on **Dm7 – G7 – Cmaj7**. Sen voi soittaa kahdessa kohdassa ilman isoja siirtoja.

Nauhat 3–7

Nauhat 8–12

Kuuntele ensimmäisessä kohdassa G-kieltä. Dm7:n septimi C on 5. nauhalla. G7:ssä sormi laskee 4. nauhalle, ja C muuttuu G7:n terssiksi B. Cmaj7:ssä sama B jää soimaan septiminä. Tällaiset pienet liikkeet saavat kierron kuulostamaan sujuvalta.

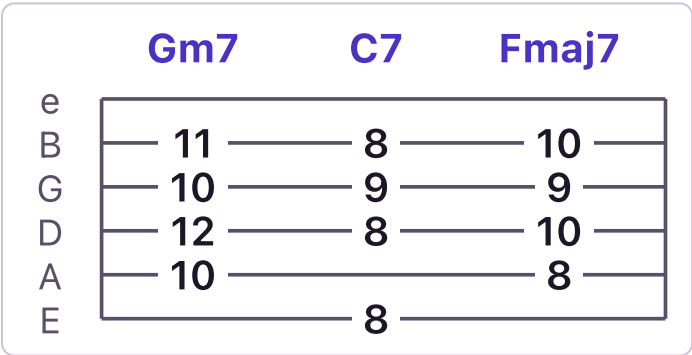
Harjoitus · ii–V–I kahdessa sävellajissa

Soita ensimmäisen kohdan ii–V–I neljä tasaista iskua sointua kohti. Toista, kunnes vaihdot sujuvat katsomatta otelautaa. Siirrä sitten kaikkia kolmea otetta viisi nauhaa ylöspäin. Mikä sävellaji syntyy?

Katso vastaus

Syntyy F-duurin ii–V–I.

F-duuri

LUKU 15

Pentatoniikka

Pentatoninen asteikko käyttää viittä eri säveltä oktaavissa. Kun soitat a-mollin seitsemästä sävelestä vain A:n, C:n, D:n, E:n ja G:n, saat **A-mollipentatonisen** asteikon. Duuri- ja mollipentatonisissa asteikoissa ei ole puoliaskeleita peräkkäisten sävelten välillä.

C-duuripentatonisessa ovat samat viisi säveltä. Ero on siinä, mikä sävel tuntuu kodilta. Kun melodia ja säestys asettuvat A:n ympärille, kuulet mollipentatonisen. Kun C tuntuu kodilta, kuulet duuripentatonisen.

Samat viisi säveltä, eri kotisävel

Asteikko	Sävelet kotisävelestä alkaen
A-mollipentatoninen	**A** – C – D – E – G
C-duuripentatoninen	**C** – D – E – G – A

Kuuntele sama melodia kahdella taustalla
Ensin Am ja sitten C. Melodian sävelet ja rytmi pysyvät samoina. Hyräile matala sävel, johon kumpikin katkelma voisi päättyä.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-3#viisi-kuvaus

Soita ensimmäinen boksi

Boksi on sormituskuvio, joka näyttää, mistä asteikon sävelet löytyvät yhdessä kohdassa otelautaa. Kartassa ohuin kieli on ylimpänä ja sarakkeet kertovat nauhat. Soita etusormella 5. nauha, nimettömällä 7. nauha ja pikkusormella 8. nauha. A on korostettu kolmessa eri oktaavissa.

A-mollipentatoninen otelaudalla, nauhat 5–8

Kieli	5.	6.	7.	8.
e (ohuin)	**A**			C
B	E			G
G	C		D	
D	G		**A**	
A	D		E	
E (paksuin)	**A**			C

Harjoitus · Tee kolmesta sävelestä melodia

Soita **A–C–D–A**: D-kielen 7. nauha, G-kielen 5. ja 7. nauha, sitten takaisin D-kielen 7. nauhalle. Kokeile pidentää viimeistä A:ta. Tee seuraavalla kerralla tauko ennen sitä. Viisi säveltä riittää monenlaisiin fraaseihin, kun vaihtelet rytmiä.

Am-taustalla A, C ja E ovat myös soinnun säveliä. Kokeile päättää fraasi vuorotellen A:han ja D:hen. Kumpi kuulostaa selvemmältä lopetukselta?

Soita mukana · Am-tausta
Neljän lähtöiskun jälkeen kuulet kahdeksan tahtia Am-sointua (84 iskua minuutissa). Soita lyhyt fraasi, jätä tilaa ja vastaa siihen uudella fraasilla.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-3#tausta-kuvaus

Viisisävelisiä asteikkoja eri perinteissä

Pentatoniikka on nimi kokonaiselle asteikkoperheelle. Viisisävelisiä asteikkoja on tallennettu eri puolilta maailmaa. Esimerkiksi Etiopian tizita ja bati perustuvat erilaisiin viisisävelisiin asteikkoihin. Pelkkä sävelmäärä ei kerro, millaiset välit sävelten välillä ovat tai miten niitä käytetään laulussa. Tutkimus asteikoista eri musiikkiperinteissä (https://doi.org/10.1371/journal.pone.0284851) · Tutkimus Etiopian asteikoista (https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10118148/)

Blues kehittyi afroamerikkalaisessa musiikissa Yhdysvaltain eteläosissa. Varhaisissa bluesäänitteissä kuulet myös sävelten liukumista ja taivuttamista. Mollipentatoniikka antaa blueskitaristille hyvän lähtökohdan. Kokeile lisätä A–C–D-fraasiin ohimenevä E♭ G-kielen 8. nauhalta ja jatkaa E:hen B-kielen 5. nauhalle. Saat yhden tutun bluesasteikon kulun. Library of Congress · Bluesin historiaa ja äänitteitä (https://www.loc.gov/collections/songs-of-america/articles-and-essays/musical-styles/popular-songs-of-the-day/blues/)

LUKU 16

Moodit käytännössä

Tässä luvussa **moodi** tarkoittaa yhtä seitsemästä diatonisesta asteikosta. Jokaisessa on seitsemän säveltä, mutta koko- ja puoliaskeleet osuvat eri kohtiin suhteessa kotisäveleen. Duuriasteikko on nimeltään **jooninen** ja luonnollinen molli **aiolinen**. Ne ovat siis kaksi jo ennestään tuttua moodia.

C-joonisessa ja D-doorisessa ovat samat sävelet: C, D, E, F, G, A ja B. Jos kappale asettuu C:n ympärille, ne kuulostavat C-duurilta. Jos basso ja melodia painottavat D:tä kotisävelenä, ne voivat kuulostaa D-dooriselta. Pelkkä asteikon aloittaminen D:stä C-duuritaustan päälle ei vaihda moodia.

Kuule yhden nauhan ero

Pidetään nyt kotisävel samana. Sekä A-aiolinen että A-doorinen sisältävät A-mollipentatonisen viisi säveltä. Molempiin tulee lisäksi B. Ero on kuudennessa asteessa: A-aiolisessa se on **F** ja A-doorisessa **F♯**.

A kotisävelenä: mitä boksiin tulee lisää?

Asteikko	Sävelet
A-mollipentatoninen	A – C – D – E – G
A-aiolinen	A – **B** – C – D – E – **F** – G
A-doorinen	A – **B** – C – D – E – **F♯** – G

> **Harjoitus · Vaihda F nauhaa ylemmäs**
>
> Soita B-kieleltä **5–6–5** eli E–F–E ja päätä D-kielen 7. nauhan A:han. Soita uudestaan B-kieleltä **5–7–5** eli E–F♯–E ja päätä samaan A:han. Kokeile molempia Am-taustan päälle. Kuuntele, miten keskimmäinen sävel muuttaa saman fraasin sävyä.

Kuuntele A-aiolinen ja A-doorinen
Ensin kuulet fraasin F:llä kahdesti. Tauon jälkeen kuulet saman fraasin F♯:llä kahdesti. Am-tausta ja rytmi pysyvät samoina.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-3#moodit-kuvaus

Moodin tunteminen auttaa valitsemaan sävelen, kun korva kaipaa jotain pentatonisen kuvion ulkopuolelta. Soita ensin Am–Dm–Am ja sitten Am–D–Am. Dm-otteessa (`xx0231`) ohuin kieli soi F:nä. D-otteessa (`xx0232`) sama kieli soi F♯:nä. Nyt sama ero kuuluu säestyksessä, joten tiedät, kumpaa säveltä voit painottaa melodiassa.

Seitsemän moodia rinnakkain

Seitsemän moodia, kun kotisävel on A

Moodi	Mikä muuttuu?
Jooninen	Sama kuin A-duuri.
Lyydinen	A-duurin 4. aste nousee: D → D♯.
Miksolyydinen	A-duurin 7. aste laskee: G♯ → G.
Aiolinen	Sama kuin luonnollinen a-molli.
Doorinen	Luonnollisen a-mollin 6. aste nousee: F → F♯.
Fryyginen	Luonnollisen a-mollin 2. aste laskee: B → B♭.
Lokrinen	Luonnollisen a-mollin 2. ja 5. aste laskevat: B → B♭ ja E → E♭.

Sama idea toimii duuripentatonisella pohjalla. A-duuripentatonisen sävelet ovat A–B–C♯–E–F♯. Lisää D ja G♯, niin saat A-joonisen eli A-duurin. Jos käytät G♯:n tilalla G:tä, saat A-miksolyydisen. Kuuntele G♯:n ja G:n ero ohuen e-kielen nauhoilla 4 ja 3, kun vapaa A-kieli soi taustalla.

> **Kokeile Otelautaharjoittelijassa.** Valitse A ja *Mollipentatoninen*. Vaihda *Aioliseen* ja sitten *Dooriseen*. Lisäsävelet näkyvät kultaisina. Lokrinen on vertailussa poikkeus: sen alennettu 5. aste korvaa mollipentatonisen puhtaan kvintin, joten A-lokrisessa E vaihtuu E♭:ksi.
>
> Avaa otelautaharjoittelija (https://rinnepelto.com/otelautaharjoittelija) · Soita A-doorisen funk-taustan mukana (https://rinnepelto.com/harjoitustaustat?toonikka=A&asteikko=dorian)

Mistä moodien nimet tulevat?

Keskiajan kirkkomoodeilla luokiteltiin yksiäänisiä kirkkolauluja muun muassa päätössävelen ja melodian sävelalan perusteella. Osa nimistä lainattiin antiikin kreikkalaisesta teoriasta, jossa niillä oli eri merkitys. Vuonna 1547 Heinrich Glarean kuvasi kahdentoista moodin järjestelmän aiemman kahdeksan rinnalle. Jooninen ja aiolinen kuuluivat hänen kuvaamiinsa moodeihin. Yalen musiikkikirjasto · Glareanin *Dodekachordon* (https://musiclib-exhibits.library.yale.edu/exhibits/histories/dodekachordon.html)

1900-luvulla moodit tarjosivat jazzmuusikoille yhden tavan rakentaa improvisaatiota. Kun taustaharmonia pysyy hetken samana, soittaja ehtii kehittää melodiaa saman sävelkeskuksen ympärillä. Kuuntele, miten pitkään säestys pysyy paikallaan Miles Davisin kappaleessa "So What" albumilta *Kind of Blue* (1959). Miles Davis · *Kind of Blue* (https://www.milesdavis.com/albums/kind-of-blue/)

Lisälukemista

Sivun harjoitusäänitteet on tehty tätä opasta varten synteettisillä, kitaramaisilla soittoäänillä.

- Christina Kwon · Sävelnimet saksalaisessa urkutabulatuurissa (https://www.researchcatalogue.net/view/532888/730341)
- Yamaha · Kitaran viritykset (https://hub.yamaha.com/guitars/g-how-to/summer-school-alternate-guitar-tunings/)
- Fender · CAGED kitaralla (https://www.fender.com/articles/scales/major-guitar-scales)
- Open Music Theory · Septimisoinnut (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/chapter/seventh-chords/)
- JustinGuitar · E-muodon barré-otteet (https://justinguitar.com/guitar-lessons/IM-111)
- Guitar World · Barré-soinnut kitaralla (https://www.guitarworld.com/lessons/how-to-play-barre-chords)
- Premier Guitar · Nashvillen numerojärjestelmä (https://www.premierguitar.com/lessons/chords/nashville-number-system)
- Berklee Online · Äänenkuljetus kitaralla ii–V–I-kierrossa (https://online.berklee.edu/takenote/voice-leading-for-guitar/)
- University of Iowa · Moodit ja niiden historia (https://pressbooks.uiowa.edu/twentieth-and-twenty-first-century-music/chapter/mode/)
- Open Music Theory · Diatoniset moodit (https://viva.pressbooks.pub/openmusictheory/chapter/diatonic-modes/)

Korvakuulo

Kuuntele yksi sävel, hyräile se ja etsi sama ääni kitaralta. Samalla tavalla voit selvittää basson, soinnut ja kokonaisen kappaleen. Ota kitara käteen ja kokeile äänitteiden mukana.

LUKU 17

Intervallien tunnistaminen

Soita vapaa D-kieli. Se on neljäs kieli ohuimmasta lukien. Kuuntele hetki ja hyräile sävel takaisin. Soita D uudelleen ja vertaa omaan ääneesi. Jos sävel on äänellesi liian matala, kokeile hyräillä D-kielen 12. nauhan D:tä. Se soi oktaavia ylempänä.

Intervalli tarkoittaa kahden sävelen väliä. Soita ensin vapaa D ja sitten samalta kieleltä 2. nauhan E. Vaihda seuraavalla kerralla jälkimmäinen sävel 4. nauhan F♯:ään. Kuuntele, miten paljon ylemmäs toinen sävel nousee. Samalla kielellä yksi nauha vastaa yhtä puoliaskelta. Kertaa intervallit I osasta.

Kolme sävelväliä D-kielellä

Sävelet	Nauhat	Intervalli
D–E	0 ja 2	Suuri sekunti
D–F♯	0 ja 4	Suuri terssi
D–A	0 ja 7	Puhdas kvintti

Kuuntele kolme nousevaa sävelväliä
Ensin D–E, sitten D–F♯ ja lopuksi D–A. Laita ääni tarvittaessa tauolle kunkin parin jälkeen ja soita se D-kieleltä.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-4#mallit-kuvaus

Harjoitus · Etsi jälkimmäinen sävel

Jokainen pari alkaa nyt vapaalta G-kieleltä. Kuuntele, hyräile parin jälkimmäistä säveltä ja kokeile G-kielen nauhoja 2, 4 ja 7. Missä nauhassa kuulet saman sävelen? Etsi sävel ensin ja nimeä sitten väli.

Kolme paria G:stä
Kuuntele yksi pari kerrallaan. Voit merkitä muistiin pelkän nauhan numeron.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-4#intervalli-kuvaus

Tarkista sävelvälit

1. G–D. Nauhat 0 ja 7, puhdas kvintti.
2. G–A. Nauhat 0 ja 2, suuri sekunti.
3. G–B. Nauhat 0 ja 4, suuri terssi.

LUKU 18

Bassolinjan kuuleminen

Bassolinja on matalalla soiva sävelkulku. Kun kuuntelet säestystä, kokeile seurata ensin alinta ääntä. Hyräile sen liike ja etsi sävelet kitaran kolmelta paksuimmalta kieleltä. Jos hyräilet oktaavia ylempää, kokeile kitaralla samannimistä matalampaa säveltä.

Harjoitus · Kuuntele basso yksin ja säestyksen alla

Äänitteessä kuulet ensin neljä bassosäveltä, yhden joka tahdin alussa. Hyräile ne ja etsi samat sävelet kitaralta. Tauon jälkeen sama basso toistuu sointujen alla. Kokeile, pystytkö hyräilemään basson myös silloin.

Sama basso kahdesti
Ensimmäisellä kierroksella soi pelkkä basso. Toisella kierroksella kuulet myös soinnut.
Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-4#basso-kuvaus

Tarkista bassosävelet

Neljä säveltä kitaralta

Tahti	Basso	Paikka kitaralla
1	E	Vapaa paksu E-kieli
2	C	A-kielen 3. nauha
3	G	Paksun E-kielen 3. nauha
4	D	Vapaa D-kieli

Toisella kierroksella basson päälle soivat Em, C, G ja D. Voit soittaa sointujen mukana, kun basson järjestys on tuttu.

Basso antaa vihjeen soinnusta. Tässä harjoituksessa se soittaa aina soinnun perussävelen. Kappaleissa basso voi soittaa myös jonkin muun sävelen. Esimerkiksi G/B tarkoittaa G-duurisointua, jonka bassossa soi B.

LUKU 19

Sointujen tunnistaminen

Kun tiedät soinnun perussävelen, kokeile samasta sävelestä sekä duuri- että mollisointua. Soita kitaralla D ja Dm vuorotellen. Kummassakin otteessa kolme kieltä pysyy samoina. Ohuimmalla e-kielellä D-duurissa soi F♯ ja D-mollissa F. Juuri tämä sävel, soinnun **terssi**, erottaa duurin ja mollin.

D ja Dm kitaralla

Sointu	Ote paksusta ohueen	Ohuin e-kieli
D	`xx0232`	2. nauha, F♯
Dm	`xx0231`	1. nauha, F

Otteissa x tarkoittaa, että jätät kielen soittamatta. `0` tarkoittaa vapaata kieltä. Molemmissa otteissa soittaminen alkaa vapaalta D-kieleltä.

Harjoitus · Kumpi on molli?

Kuuntele ensin tuttu D ja Dm. Pitkän tauon jälkeen kuulet kaksi sointua, joiden perussävel on A. Kokeile verrata niitä omalla kitarallasi A-otteeseen `x02220` ja Am-otteeseen `x02210`. Kumman kuulet ensin?

Duuri vai molli?
Ensin vertailupari D ja Dm. Tauon jälkeen tunnistettavat kaksi sointua.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-4#sointu-kuvaus

Tarkista soinnut

Tauon jälkeen kuulet ensin Am:n ja sitten A-duurin. Näissä otteissa ero on B-kielellä. Am-otteessa B-kielen 1. nauhalta soi C. A-otteessa 2. nauhalta soi C♯.

LUKU 20

Kappaleen purkaminen ilman nuotteja

Kuunnellaan lyhyt kappale **Paluumatka** muutaman kerran. Etsi kullakin kerralla yksi asia. Pidä kitara käden ulottuvilla, jotta voit verrata kuulemaasi omaan soittoon.

1. **Löydä pulssi.** Alussa kuulet neljä lähtöiskua. Laske niiden jälkeen 1–2–3–4 aina uudelleen. Jokaisen tahdin ykkösellä alkaa uusi sointu.
2. **Merkitse osan vaihto.** Kutsu alkua A-osaksi. Kun melodia nousee ja säestys täyttyy, merkitse B. Laske, montako tahtia ehdit laskea ennen vaihtoa.
3. **Etsi bassosävelet.** Pysähdy tarvittaessa jokaisen tahdin kohdalle. Hyräile ykkösellä soiva matala sävel, etsi se kitaralta ja kirjoita se muistiin.
4. **Kokeile sointuja.** Tässä kappaleessa vaihtoehdot ovat Em, C, G ja D. Valitse sointu, jonka nimi vastaa bassosäveltä. Jos bassossa soi E, kokeile Em:ää. Kuuntele, asettuuko sointu säestykseen.

Paluumatka
Neljän lähtöiskun jälkeen alkaa A-osa. Kappaleessa on yksi sointu per tahti ja tempo on 84 iskua minuutissa.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-4#paluumatka-kuvaus

Harjoitus · Tee oma sointukartta

Piirrä paperille neljä ruutua A-osalle ja neljä B-osalle. Kirjoita ensin kuhunkin ruutuun bassosävel ja täydennä soinnut. Soita lopuksi kartasta koko kappale mukana.

Tarkista Paluumatkan rakenne ja soinnut

B alkaa viidennen tahdin ykkösellä. Bassot kulkevat A-osassa E–C–G–D ja B-osassa G–D–C–G.

Sointukartta

Osa	1.	2.	3.	4.
A	Em	C	G	D
B	G	D	C	G

Kappale päättyy G-sointuun. Anna sen soida rauhassa loppuun.

Harjoitus · Etsi ensimmäinen melodiasävel

Palaa A-osan alkuun. Basso alkaa ykkösellä ja melodia kakkosella. Hyräile melodian ensimmäinen sävel ja etsi se kitaran kahdelta ohuimmalta kieleltä.

Tarkista melodian aloitussävel

Melodia alkaa E:stä. Soita ohuinta e-kieltä vapaana tai B-kielen 5. nauhaa. Kappaleen ensimmäinen bassosävel on vapaa paksu E, kaksi oktaavia alempana.

Kokeile samaa tutun kappaleen neljään tahtiin. Merkitse ensin vaihtokohdat ja bassosävelet. Kokeile sitten, mikä sointu kuulostaa samalta kuin äänitteessä. Kertaa avoimet otteet ja sointukartta II osasta.

Paluumatka ja kuunteluharjoitukset on tehty tätä opasta varten synteettisillä, kitaramaisilla soittoäänillä.

OSA V · KITARATYÖPAJA

Soveltaminen

Soita ensin yksi sävel omalla rytmilläsi. Kokeile sitten, miten säestystapa muuttaa tutun kappaleen sointia. Lopuksi tee ja äänitä oma kahdeksan tahdin kappale.

LUKU 21

Improvisointi

Improvisoidessa päätät soittaessasi, mitä seuraavaksi kuuluu. Aloita yhdellä sävelellä ja kokeile sille kahta eri rytmiä. Harjoituksen taustassa vuorottelevat *Paluumatkan* kaksi ensimmäistä sointua, Em ja C. Kuuntele koko Paluumatka IV osasta.

Soita mukana · Em–C-tausta
Kuulet neljä lähtöiskua ja sitten kahdeksan tahtia säestystä. Sointu vaihtuu tahdin ykkösellä. Tempo on 84 iskua minuutissa.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-5#tausta-kuvaus

Laske taustan mukana 1–2–3–4. Näppäile vapaata ohuinta e-kieltä ensin iskuilla 1 ja 3. Seuraavassa tahdissa kokeile iskuja 1 ja 4. Kuuntele, miltä sama E-sävel tuntuu, kun toisen näppäilyn paikka vaihtuu.

Ota sitten mukaan kaksi säveltä samalta kieleltä. Kolmannelta nauhalta saat G:n ja viidenneltä A:n. Kun soitat niillä lyhyen, tunnistettavan ajatuksen, olet soittanut **fraasin**.

Harjoitus · Soita kysymys ja vastaus

Soita Em-tahdissa lyhyt kysymys ja C-tahdissa vastaus. Kokeile ensin taulukon mallia. Viiva merkitsee taukoa. Voit pysäyttää soivan kielen koskettamalla sitä kevyesti sormella.

Kahden tahdin malli ohuimmalle e-kielelle

Tahti	1	2	3	4
Em · kysymys	E	–	G	A
C · vastaus	G	–	E	Soi

Seuraavalla kierroksella keksi oma vastaus. Aloita vaikka tauolla tai päätä G:hen. E ja G soivat kummassakin taustan soinnussa, joten niitä voi kokeilla fraasin lopussa.

LUKU 22

Sovittaminen

Sovittamisessa päätät, miten kappale soitetaan. Voit esimerkiksi valita, näppäileekö kitara kielet yksitellen vai soittaako se useita kieliä kerralla. Kuuntele *Paluumatkan* A-osa kummallakin tavalla. Molemmissa on sama melodia, sointukierto Em–C–G–D ja tempo 84 iskua minuutissa.

Paluumatka · Näppäily
Säestyksen kielet soivat yksi kerrallaan. Seuraa, missä kohtaa melodia tulee esiin.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-5#nappaily-kuvaus

Paluumatka · Komppi
Kitara soittaa soinnun jokaisella iskulla. Kuuntele, miten tasainen komppi vaikuttaa kappaleen liikkeeseen.

Kuuntele verkossa: rinnepelto.com/book/osa-5#komppi-kuvaus

Harjoitus · Vaihda säestystä osan vaihtuessa

1. **A-osa Em–C–G–D.** Näppäile tahdin ykkösellä soinnun bassokieli. Näppäile seuraavilla iskuilla G-, B- ja e-kieli yksi kerrallaan.
2. **B-osa G–D–C–G.** Soita sointu alasvedolla jokaisella iskulla. Viimeisen G:n voit soittaa pelkällä ykkösellä ja antaa sen soida tahdin loppuun.

Em:ssä ja G:ssä bassokieli on paksu E, C:ssä A ja D:ssä D. Yksi sointu kestää aina neljä iskua. Kun osat sujuvat, kokeile vaihtaa niiden soittotavat keskenään. Kuuntele, miten vaihto muuttaa A- ja B-osien tuntua.

Kertaa avoimet kitaraotteet II osasta.

LUKU 23

Oman kappaleen tekeminen ja oma ilmaisu

Valitse improvisaatiostasi lyhyt fraasi, jonka haluat kuulla uudelleen. Siitä voi kasvaa oma kappale. **Oma ilmaisu** kuuluu siinä, mihin jätät tilaa, mitä säveltä painotat ja miten päätät melodian.

Harjoitus · Tee ja äänitä kahdeksan tahtia

1. **Keksi neljän tahdin melodia.** Käytä E:tä, G:tä ja A:ta. Soita ensin kahden tahdin kysymys ja sen jälkeen kahden tahdin vastaus. Voit käyttää luvun 21 mallia ja muuttaa sen rytmiä.
2. **Toista neljä tahtia eri lopulla.** Soita kolme ensimmäistä tahtia samalla tavalla kuin alussa. Jätä viimeiseen tahtiin tauko ennen päätössäveltä tai anna päätössävelen soida pidempään.
3. **Valitse, miltä haluat kappaleen kuulostavan.** Kokeile samaa melodiaa ensin pehmeästi ja sitten selvemmin iskuja painottaen. Valitse soittotapa, joka sopii omaan ajatukseesi.
4. **Äänitä ja kuuntele.** Tallenna kahdeksan tahtia puhelimella. Pelkkä kitara riittää. Kuuntele tallenteesta, erottuuko uusi lopetus. Jos haluat muuttaa jotain, valitse yksi kohta ja soita uudelleen.

Soita kahdeksan tahdin Em–C-taustan mukana.

Sivun harjoitusäänitteet on tehty tätä opasta varten synteettisillä, kitaramaisilla soittoäänillä.

LIITE

Mistä H-sävelen nimi tuli?

Luonnollisella B:llä on kaksi nimeä. Ero juontuu siitä, miten keskiajan laulussa erotettiin kaksi säveltä toisistaan.

Miksi keskiajalla tarvittiin kaksi b:tä?

Keskiajan säveljärjestelmässä samalla b-kirjaimella merkittiin kahta säveltä, jotka olivat puoliaskelen päässä toisistaan. Pyöreä b (*b rotundum* tai *b molle*) vastaa nykyistä B♭:tä. Kulmikas b (*b quadratum* tai *b durum*) vastaa luonnollista B:tä. David Cohen käsittelee molempia merkkejä jo Guido d'Arezzoa edeltävässä, Pseudo-Odon nimiin luetussa *Dialogus*-tekstissä. David E. Cohen, s. 339–340 (https://www.researchgate.net/publication/327423679_Cohen_Notes_Scales_and_Modes_in_the_Middle_Ages)

Guido d'Arezzo selitti 1000-luvun *Micrologus*-teoksensa kahdeksannessa luvussa, mihin pyöreää b:tä tarvittiin. F:stä luonnolliseen B:hen on kolme kokosävelaskelta eli tritonus. Kun B lasketaan B♭:hen, F:n ja B♭:n väliin jää puhdas kvartti. Guido piti pyöreää b:tä erityisen hyödyllisenä laulussa, jossa F esiintyi paljon. Guido d'Arezzo · *Micrologus*, luku VIII (https://fenyx.me/browse/GUIMICRO)

Miten kulmikkaasta b:stä tuli H?

Saksalaisissa urkutabulatuureissa sävelkorkeuksia merkittiin kirjaimin. Willi Apelin kuvaaman kehityksen mukaan luonnollista B:tä tarkoittaneesta merkistä käytettiin muotoa, joka muistutti pientä h:ta. Saksalaisessa käytännössä h vakiintui luonnollisen sävelen nimeksi ja b jäi puoliaskelta matalamman sävelen nimeksi. Sama keskiaikainen merkkipari on myös nykyisten alennus- ja palautusmerkkien ♭ ja ♮ taustalla. Christina Kwon · Saksalainen urkutabulatuuri, luku 2 (https://www.researchcatalogue.net/view/532888/730341)

Elias Nikolaus Ammerbachin Leipzigissa vuonna 1571 julkaistu urkutabulatuurikirja on varhainen esimerkki painetusta saksalaisesta urkutabulatuurista. John McKeanin mukaan kirjan leviäminen luultavasti vauhditti kirjoitustavan yleistymistä. Apelin kuvaama merkkien kehitys ulottuu painosta edeltäneeseen käsikirjoitusperinteeseen. John McKean · Ammerbachin urkutabulatuuri (https://www.johnmckean.info/post/ammerbach) · Christina Kwon, luku 2 (https://www.researchcatalogue.net/view/532888/730341)

Miksi kitaraoppaassa kannattaa käyttää B:tä?

Englanninkielinen ja perinteinen suomalais-saksalainen merkintätapa

Sävel	Englanniksi	Perinteisesti
Toiseksi ohuin vapaa kieli vakiovireessä	B	H
Puoliaskelta matalampi sävel	B♭ (usein Bb)	B

Suomessa molemmat käytännöt ovat käytössä. *Opi pistenuotteja* kuvaa H:n ja B:n rinnalla pop- ja jazzkoulutuksessa suosittua nimeämistapaa. Saman oppaan sointumerkkiesimerkki näyttää, missä sekaannus syntyy. Perinteinen B7 vastaa englanninkielistä B♭7:ää, kun taas englanninkielinen B7 vastaa perinteistä H7:ää. Opi pistenuotteja · Muunnemerkit (https://www.opipistenuotteja.fi/6-muunnemerkit/) · Opi pistenuotteja · Sointumerkit (https://www.opipistenuotteja.fi/15-sointumerkit/)

Musiikin kartan kitaraohjeissa B ja B♭ sopivat yhteen englanninkielisten viritys- ja sointuohjeiden kanssa. ♭ näyttää suoraan, kumpi sävel on alennettu. H kannattaa tuntea, jotta osaa tulkita perinteistä merkintätapaa käyttäviä nuotteja. Omissa kitaraohjeissa ja sointumerkeissä kannattaa pitää B ja B♭ johdonmukaisesti käytössä. Yamaha · Kitaran viritykset (https://hub.yamaha.com/guitars/g-how-to/summer-school-alternate-guitar-tunings/) · LilyPond · Sävelnimet eri kielillä (https://lilypond.org/doc/v2.26/Documentation/notation/writing-pitches#note-names-in-other-languages)